

Kommunfullmäktige

Åtgärder till följd av extern granskning av partistöd för Sverigedemokraterna

Förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige uppmanar Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) att undersöka Sverigedemokraternas hantering av partistöd i kommuner och regioner för att ge vägledning i fortsatt hantering.
2. Kommunfullmäktige uppdrar åt kommunfullmäktiges presidium att beakta det som framkommit i utredningen inför kommande utbetalningar av partistöd till Sverigedemokraterna.

Sammanfattning av ärendet

I november 2022 inkom till Borlänge kommuns visselblåsartjänst uppgifter om att SD Borlänge skickar 25 % av partistödet som Borlänge kommun utbetalar till partiet till Sverigedemokraternas riksvalfond och att stödet därmed inte används lokalt i kommunen.

I enlighet med kommunallagens 29§ får kommuner ge ekonomiskt bidrag och annat stöd till politiska partier för att stärka deras ställning i den kommunala demokratin (partistöd).

Efter det att visselblåsarärendet inkommit till kommunen, uppdrogs KPMG att utreda hur det utbetalade partistödet används av Sverigedemokraterna.

Efter genomförd granskning bedömer KPMG att det går att påvisa:

- att kommunföreningen för Sverigedemokraterna i Borlänge betalat en valfondsavgift som motsvarar ca 25 % av det kommunala partistödet till Sverigedemokraternas riksorganisation.
- att kommunföreningen för Sverigedemokraterna i Borlänge inte erhållit något ekonomiskt stöd av Sverigedemokraternas riksorganisation när det gäller valmaterial, annonser och dylikt. det direkta stödet som utgått från riksorganisationen avser Sverigedemokraternas hemsida.

SD Borlänge har tidigare förklarat att medel placeras i valfonden hos riksorganisationen men pengar finns i en buffert för SD Borlänge för att användas t.ex. i valperioder. Men enligt kontoutdragen framgår att kommunföreningen även har betalat till ADBO AB (som har Sverigedemokraterna som moderbolag) för valmaterial samt för annonser.

Till följd av utredningen ser kommunfullmäktige ett behov av att beakta det framkomna inför kommande ansökningar av partistöd. Enligt Borlänge kommuns reglemente för partistöd

BORLÄNGE

granskar kommunfullmäktiges presidium samtliga ansökningar och bereder förslag om utbetalning till partierna. Det som framkommit i utredningen bör beaktas vid dessa granskningar.

Beslutsunderlag

- Granskning av visseblåsärende, 2023-02-08
- Reglemente för partistöd, antaget av kommunfullmäktige 2023-02-14
- Kommunallag (2017:725) 4 kap. § 29-32

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

I november 2022 mottog Borlänge kommuns visseblåsartjänst uppgifter om att SD Borlänge skickar 25 % av partistödet som Borlänge kommun utbetalar till partiet till Sverigedemokraternas riksvälfond och att stödet därmed inte används lokalt i kommunen.

Partistöd finns reglerat i kommunallagens 4 kap. och i enlighet med 29§ får kommuner ge ekonomiskt bidrag och annat stöd till politiska partier för att stärka deras ställning i den kommunala demokratin (partistöd).

Under 2016 var SD:s hantering av partistödet föremål för ytterligare utredning. Det framkom att kommunföreningen skickade en del av partistödet till partiet på central nivå. Fullmäktige valde då att hålla inne med partistödet tills en förklaring lämnades att partistödet används enligt dess syfte.

I samband med den granskningen yttrade sig partiföreningens ordförande att: "SD i Borlänge använder dessa pengar som betalats in till SD riks för att exempelvis göra lokala utskick i samband med val och även mellan valperioderna. Dessa pengar finns i en buffert för SD Borlänge." Med den förklaringen från SD Borlänge beslutade kommunfullmäktiges att partistödet till SD skulle utbetalas.

Ärendebeskrivning

KPMG uppdrogs av kommunen att utreda partistödshanteringen hos SD Borlänge under åren 2016-2022. Utredningen omfattar

- utdrag ur redovisningen konto 1930 (intäkter) tidsperioden 2019–2022,
- utdrag ur redovisningen kontoutdrag nr 5990 (utgifter) tidsperioden 2018–2022, utdrag ur redovisning kontoutdrag nr 1940 (utgifter) för 2022-01-01–22-09-12 och
- fakturor för riks välfondsavgift, från Sverigedemokraterna tidsperioden 2017-06-01–2022-05-31 till kommunföreningen i Borlänge.

Intervju har skett med tjänsteperson i Borlänge kommun och visseblåsare.

Granskningen visar att i den ekonomiska redovisningen från kommunföreningen från 2017 och framåt har innehållit resultatrapport från föregående års övriga externa kostnader på

BORLÄNGE

kostnadsställenivå samt balansrapport från Sverigedemokraternas kommunförening. Vid kontroll av kontoutdrag för kostnadsställe gällande valfondsavgift från riksorganisationen framgår att kommunföreningen årligen betalat en valfondsavgift till Sverigedemokraternas riksorganisation.

Enligt kontoutdragen framgår att kommunföreningen även har betalat till ADBO AB för valmaterial samt för annonser.

I granskningen skriver KPMG att det går att påvisa:

- att kommunföreningen för Sverigedemokraterna i Borlänge betalat en valfondsavgift som motsvarar ca 25 % av det kommunala partistödet till Sverigedemokraternas riksorganisation.
- att kommunföreningen för Sverigedemokraterna i Borlänge inte erhållit något ekonomiskt stöd av Sverigedemokraternas riksorganisation när det gäller valmaterial, annonser och dylikt. det direkta stödet som utgått från riksorganisationen avser Sverigedemokraternas hemsida.

KPMG har i sin granskning lämnat tre rekommendationer

- tydliggöra reglementet för partistöd avseende användning av partistöd för lokalt ändamål.
- inför redovisningen av partistöd för 2022 och ansökan om partistöd för 2023 av Sverigedemokraterna efterfråga en fördjupad redovisning av samtliga kostnadsställen. Motsvarande redovisning bör även efterfrågas av övriga partier.
- överväga att väcka en fullgörelsetalan i Tingsrätten med 3 kap. 30 § avtalslagen som rättslig grund för talan.

Kommunfullmäktige har reviderat (2022) reglementet för partistöd. I reglementets inledning är tydliggjort att partistödet avser uteslutande den partiverksamhet som är anknuten till Borlänge kommun. Därför anses inte en revidering vara nödvändig.

Till följd av utredningen ser kommunfullmäktige ett behov av att beakta det framkomna inför kommande ansökningar av partistöd. Enligt Borlänge kommuns reglemente för partistöd granskar kommunfullmäktiges presidium samtliga ansökningar och bereder förslag om utbetalning till partierna. Det som framkommit i utredningen bör beaktas vid dessa granskningar.

Kommunfullmäktige ska uppmana Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) att undersöka Sverigedemokraternas hantering av partistöd i andra kommuner och regioner.

Konsekvenser för kommunens ekonomi

XXX

Postadress
SE-781 81 Borlänge
Besöksadress
Röda vägen 50

Telefon
0243-740 00 (vxl)
Fax
0243-745 50

E-post
kommun@borlange.se

www.borlange.se

BORLÄNGE

Fredrik Holm
Verksamhetschef

Åsa Granat
Kommundirektör

Bilagor

	Granskning av visseblåsärende

Beslutet skickas till

Kommundirektör Åsa Granat
Verksamhetschef Fredrik Holm
Enhetschef Tovelinn Eriksson

§ 116 Åtgärder till följd av granskning av Sverigedemokraternas hantering av partistöd / 2023/602

Beslut

Kommunstyrelsens förslag till Kommunfullmäktige

1. Kommunfullmäktige uppmanar Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) att undersöka Sverigedemokraternas hantering av partistöd i kommuner och regioner för att ge vägledning i fortsatt hantering.
2. Kommunfullmäktige uppdrar åt kommunfullmäktiges presidium att beakta det som framkommit i utredningen inför kommande utbetalningar av partistöd till Sverigedemokraterna.

Kommunfullmäktige fattar det slutliga beslutet.

Ärendet

I november 2022 inkom till Borlänge kommuns visselblåsartjänst uppgifter om att SD Borlänge skickar 25 % av partistödet som Borlänge kommun utbetalar till partiet till Sverigedemokraternas riksvalfond och att stödet därmed inte används lokalt i kommunen.

I enlighet med kommunallagens 29§ får kommuner ge ekonomiskt bidrag och annat stöd till politiska partier för att stärka deras ställning i den kommunala demokratin (partistöd).

Efter det att visselblåsarärendet inkommit till kommunen, uppdrogs KPMG att utreda hur det utbetalade partistödet används av Sverigedemokraterna.

Efter genomförd granskning bedömer KPMG att det går att påvisa:

- att kommunföreningen för Sverigedemokraterna i Borlänge betalat en valfondsavgift som motsvarar ca 25 % av det kommunala partistödet till Sverigedemokraternas riksorganisation.
- att kommunföreningen för Sverigedemokraterna i Borlänge inte erhållit något ekonomiskt stöd av Sverigedemokraternas riksorganisation när det gäller valmaterial, annonser och dylikt. det direkta stödet som utgått från riksorganisationen avser Sverigedemokraternas hemsida.

SD Borlänge har tidigare förklarat att medel placeras i valfonden hos riksorganisationen men pengar finns i en buffert för SD Borlänge för att användas t.ex. i valperioder. Men enligt kontoutdragen framgår att kommunföreningen även har betalat till ADBO AB (som har Sverigedemokraterna som moderbolag) för valmaterial samt för annonser.

Till följd av utredningen ser kommunfullmäktige ett behov av att beakta det framkomna inför kommande ansökningar av partistöd. Enligt Borlänge kommuns reglemente för partistöd granskar kommunfullmäktiges presidium samtliga ansökningar och bereder förslag om utbetalning till partierna. Det som framkommit i utredningen bör beaktas vid dessa granskningar.

Beslut är enligt förslag från arbetsutskottet.

Beslutsunderlag

- Granskning av visselblåsärende, 2023-02-08
- Reglemente för partistöd, antaget av kommunfullmäktige 2023-02-14
- Kommunallag (2017:725) 4 kap. § 29-32
- Tjänsteskrivelse, Service och stöd
- Beslut Kommunstyrelsens arbetsutskott, 2023-05-02

Förslag till beslut på mötet

Daniel Lönn (SD) yrkar bifall till beslutspunkt 1.

Skickas till:

Kommunfullmäktige

Granskning av visselblåsärendet

Rapport
Borlänge kommun

KPMG AB

2023-02-08

Antal sidor 17

Borlänge kommun
Granskning av visseblåsarende

2023-02- 08

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	3
2	Bakgrund	5
2.1	Syfte och avgränsning	5
2.2	Revisionskriterier	5
2.3	Metod	6
3	Gällande regelverk och domstolsavgöranden	7
3.1	Partistöd, kommunallagen (2017:725), KL	7
3.2	Rättsfall kommunalt partistöd	7
3.3	Reglemente för lokalt partistöd	8
4	Iakttagelser från utredningen	10
4.1	Innehållande av partistöd 2016	10
4.2	Intervju med visseblåsare	10
4.3	Underlag	11
4.3.1	Redovisning partistöd räkenskapsår 2018	12
4.3.2	Redovisning partistöd räkenskapsår 2019	12
4.3.3	Redovisning partistöd räkenskapsår 2020	13
4.3.4	Redovisning partistödet räkenskapsår 2021	14
4.3.5	Redovisningen partistödet räkenskapsår 2022	15
4.4	Rättsligt stöd för återkrav	15
5	Slutsats och rekommendationer	16

1 Sammanfattning

KPMG har av Borlänge kommun fått i uppdrag att utreda ett visseblåsärende. Visseblåsärendet avser Sverigedemokraternas kommunförening i Borlänge användning av det lokala partistödet.

I anmälan beskriver visseblåsaren att 25 % av partistödet som Borlänge kommun utbetalar till Sverigedemokraterna skickas till partiets riksvalfond och kommer inte Borlängeborna till del.

Enligt kommunallagen ska det lokala partistödet användas för att stärka partiernas demokratiska arbete i kommunen. Partierna ska årligen redovisa till kommunfullmäktige hur stödet har använts.

Redovisningen till kommunen från kommunföreningen för 2015 visade i resultaträkningsrapporten att kommunföreningen hade erlagt en avgift på 25 % till Sverigedemokraternas riks valfond. Därav innehöll kommunen inledningsvis utbetalningen av nytt partistöd till kommunföreningen för 2016. Efter skriftväxling mellan kommunen och Sverigedemokraterna utbetalades stödet av kommunen. I skriftväxlingen framgår att den del av det lokala partistödet som skickas vidare till en av riksorganisationen förvaltd valfond används inte av riksorganisationen. Därefter har kommunen årligen utbetalat stödet till kommunföreningen utan närmare granskning.

Den ekonomiska redovisningen från kommunföreningen från 2017 och framåt har innehållit resultatrapport från föregående års övriga externa kostnader på kostnadsställenivå samt balansrapport från Sverigedemokraternas kommunförening. Vid kontroll av kontoutdrag för kostnadsställe gällande valfondsavgift från riksorganisationen framgår att kommunföreningen årligen betalat en valfondsavgift till Sverigedemokraternas riksorganisation.

Enligt kontoutdragen framgår att kommunföreningen även har betalat till ADBO AB¹ för valmaterial samt för annonser.

Av särskilda granskningsutlåtanden för åren 2019–2022 framgår vilka aktiviteter föreningen genomfört. De redogjorda aktiviteterna består av exempelvis utbilda... informera politiker och medlemmar, genomföra träffar, kampanjer, reklammaterial, torgmöten, artiklar, sociala medier där har partiet haft dialog med kommunens invånare.

Vi bedömer att det av underlagen går att påvisa att kommunföreningen för Sverigedemokraterna i Borlänge betalat en valfondsavgift som motsvarar ca 25 % av det kommunala partistödet till Sverigedemokraternas riksorganisation.

Vi bedömer att det även går att påvisa av underlagen att kommunföreningen för Sverigedemokraterna i Borlänge inte erhållit något ekonomiskt stöd av

¹ Enligt merinfo är Sverigedemokraterna moderbolaget.

Borlänge kommun
Granskning av visseblåsärende

2023-02- 08

Sverigedemokraternas riksorganisation när det gäller valmaterial, annonser och dylikt. det direkta stödet som utgått från riksorganisationen avser Sverigedemokraternas hemsida.

I det fall partistödet inte använts för det adresserade ändamålet enligt kommunallagen, saknas det, enligt samma lag, regleringar för återkrav av utbetalt lokalt partistöd. De aktuella omständigheter som har visats i denna utredning ger oss för handen att det lokala partistödet har använts på sådant sätt som inte är förenligt med bestämmelserna i kommunallagen. Då det saknas rättsliga förutsättningar att göra ett regelrätt återkrav av kommunen bedömer vi att en möjlig framkomlig väg kan vara att kommunen väcker en fullgörelsetalan i Tingsrätten med 3 kap. 30 § avtalslagen som rättslig grund för talan.

Vi rekommenderar kommunstyrelsen att;

- tydliggöra reglementet för partistöd avseende användning av partistöd för lokalt ändamål.
- inför redovisningen av partistöd för 2022 och ansökan om partistöd för 2023 av Sverigedemokraterna efterfråga en fördjupad redovisning av kostnadsställen. Motsvarande redovisning bör även efterfrågas av övriga partier.
- överväga att väcka en fullgörelsetalan i Tingsrätten med 3 kap. 30 § avtalslagen som rättslig grund för talan.

2 Bakgrund

Alla offentliga arbetsgivare som har fler än 50 anställda samt privata arbetsgivare med fler än 249 anställda ska sedan juli 2022 ha ett visseblåsarsystem på plats. I Borlänge kommun finns visseblåsarfunktionen som en e-tjänst på kommunens hemsida.

Anmälningarna går till två höga tjänstepersoner inom Borlänge kommun, som ser alla inkommande ärenden. Om en anmälan skulle gälla någon av dessa personer, så kopplas den personen bort från den fortsatta hanteringen.

Någon av dessa tjänstepersoner gör en första bedömning och utreder sedan ärendet så långt det är möjligt. Vid behov görs utredningen av en extern part/revisor.

I november 2022 mottog utsedda tjänstemän i kommunen ett visseblåsarende som rör hur Sverigedemokraterna nyttjar sitt kommunala partistöd. Framförs i anmälan att Sverigedemokraterna inte använder sitt utbetalda partistöd från Borlänge kommun i enlighet med regelverk och lagstiftning för ändamålet genom att 25 % av partistödet överförs till partiets centrala organisation:

” Det partistöd som Borlänge kommun årligen betalar ut till Sverigedemokraterna används på ett sätt som inte är förenligt med gällande regelverk. 25% av partistödet skickas vidare till Sverigedemokraternas "valfond" på riksnivå och kommer aldrig Borlängeborna till del. Detta har skett under flera års tid och totalt handlar det om flera hundratusen kronor av borlängebornas skattepengar som hanteras felaktigt.”

I kommunens inledande utredning framkom att det är lämpligt att genomföra utredningen med extern kompetens. KPMG har därför som extern och oberoende part kontaktats för att genomföra utredningen/granskningen. KPMG har avtal med Borlänge kommun för att genomföra dessa externa utredningar och granskningar.

2.1 Syfte och avgränsning

Syftet med uppdraget är att klarlägga om partistöd som Sverigedemokraterna i Borlänge kommun nyttjats och återredovisats korrekt enligt kommunens regelverk och gällande lagstiftning samt praxis.

Granskningen omfattar partistöd som Sverigedemokraterna har erhållit under tidsperioden 2019–2022.

2.2 Revisionskriterier

Vi har bedömt om rutinerna uppfyller

- Kommunallagen 6 kap § 6
- Tillämpbara interna regelverk och policys.

Borlänge kommun
Granskning av visseblåsarende

2023-02- 08

2.3 Metod

KPMG har tagit del av Borlänge kommuns reglemente för lokalt partistöd² och redovisning av partistöd tidsperioden 2016–2022 från Sverigedemokraterna till Borlänge kommun.

Vi har även tagit del av bokföringsunderlag från Sverigedemokraterna;

- utdrag ur redovisningen konto 1930 (intäkter) tidsperioden 2019–2022,
- utdrag ur redovisningen kontoutdrag nr 5990 (utgifter) tidsperioden 2018–2022³, utdrag ur redovisning kontoutdrag nr 1940 (utgifter) för 2022-01-01—22-09-12 och
- fakturor för riks valfundsavgift, från Sverigedemokraterna tidsperioden 2017-06-01—2022-05-31 till kommunföreningen i Borlänge.

Intervju har skett med tjänsteperson i Borlänge kommun och visseblåsare.

Maria Wiksten, verksamhetsrevisor har genomfört uppdraget. Magnus Larsson, certifierad kommunal revisor har kvalitetssäkrat uppdraget.

² Beslutat av kommunfullmäktige 2017-04-11, § 62.

³ Till och med 2022 10 28

3 Gällande regelverk och domstolsavgöranden

3.1 Partistöd, kommunallagen (2017:725), KL

Enligt 4 kap. 29 § första stycket KL framgår att kommuner och regioner får ge ekonomiskt bidrag och annat stöd till politiska partier för att stärka deras ställning i den kommunala demokratin. Av förarbeten till kommunallagen framgår att partistödet bör ses som ett allmänt samhällsligt stöd för att förbättra partiernas möjlighet att utveckla en aktiv medverkan i opinionsbildningen bland medborgarna och därigenom stärka den kommunala demokratin (prop. 1991/92:66 s. 8).

4 kap. 31 KL anger att beslut om partistöd ska innehålla ett krav på att mottagaren årligen ska lämna en skriftlig redovisning som visar att partistödet har använts för det ändamål som anges i 29 § första stycket. Fullmäktige *får* även besluta att stöd inte ska betalas till ett parti som inte lämnar redovisning och granskningsrapport.

3.2 Rättsfall kommunalt partistöd

KPMG har genomfört en rättsfallsutredning avseende kommunalt partistöd. Domstolsprövningar har i huvudsak skett genom laglighetsprövning enligt 10 kap. KL. Vi har inte funnit något avgörande gällande användandet av det kommunala partistödet.

Följande mål är i vissa delar applicerbara:

Förvaltningsrätten i Växjö, mål nr 5893–19, har genom laglighetsprövning prövat rätten att neka utbetalning av partistöd till Sverigedemokraterna.

Förvaltningsrätten framför i målet att enligt kommunallagen får fullmäktige besluta att stöd inte ska betalas till ett parti som inte lämnar in redovisning och granskningsrapport enligt 4 kap. 31 § 1 och 2 stycket KL.

Av förarbetena framgår att kommunallagen inte innehåller några detaljerade bestämmelser om redovisningens utformning. Det väsentliga är att redovisningen är utformad på ett sådant sätt att den ger en rättvisande bild av hur mottagaren använt partistödet. Det får antas att allmänhetens och mediernas granskning kommer att leda till att det bland mottagarna av partistöd utvecklas en praxis med mer detaljerade krav på redovisningen utformning, en form av god sed av redovisning av partistöd. Kommuner och regioner har möjlighet att stoppa fortsatta utbetalningar av partistöd till mottagare som inte lämnat någon redovisning. Fortsatta utbetalningar kan däremot inte stoppas med hänvisning till redovisningens innehåll (prop. 2013/14:5 s. 78 f och prop. 2016/17:171 s. 325).

Enligt förvaltningsrätten har kommunen ställt krav på partierna att inkomma med handlingar som är utöver vad som anges i kommunallagen. Kommunfullmäktige har

bedömt att underlaget är bristfälligt i förhållande till kommunens bestämmelser om partistöd utgör inte en grund för beslut att inte meddela partistöd.

Kommunfullmäktiges beslut upphävs för den del som rör partistödet till Sverigedemokraterna.

Förvaltningsrätten Luleå, mål nr 2299–19, har genom laglighetsprövning prövat om de underlag som är ingivna till kommunfullmäktige för redovisningen av partistödet uppfyller kommunallagen och kommunala föreskrifters krav.

Enligt 4 kap. 31 § KL får kommunfullmäktige besluta att partistöd inte ska betalas ut till parti som inte lämnar redovisning som visar att partistödet har använts till det ändamål som anges i 4 kap. 29 § första stycket KL och granskningsrapport i tid. Det är enligt förvaltningsrättens mening att även om ett parti inkommit med redovisningen för sent är det upp till kommunfullmäktige att ta ställning till om partistödet ska utbetalas.

Förvaltningsrätten bedömde att det saknades laglig grund för att upphäva de överklagade besluten enligt 13 kap. 8 § KL.

Förvaltningsrätten Luleå, mål nr 1767–18, har genom laglighetsprövning prövat bland annat återkrav av utbetalt partistöd till Politiskt alternativ.

Enligt förvaltningsrättens bedömning får fullmäktige besluta att stöd inte ska betalas till ett parti som inte lämnar in redovisning. Det måste tolkas som, enligt förvaltningsrätten, att kommunen får möjlighet att stoppa fortsatta utbetalningar, men att det inte på den grunden går att återkräva redan utbetalt partistöd som partiet har tagit del av.

3.3 Reglemente för lokalt partistöd

Reglementet är beslutat av kommunfullmäktige⁴ och syftar till att stärka den kommunala demokratin, som ett samhälleligt stöd för att förbättra partiernas möjlighet att utveckla en aktiv medverkan i opinionsbildningen bland medborgarna och därigenom stärka den kommunala demokratin. Partistödet avser uteslutande den partiverksamhet som är anknuten till Borlänge kommun.

Av reglementet framgår att mottagare av partistöd årligen ska lämna en skriftlig redovisning som visar att partistödet har använts för det ändamål som anges i 2 kap. 9 § första stycket KL (anmärkning äldre kommunallag).

Redovisningen ska enligt reglementet ge en rättvisande bild hur mottagaren har använt partistödet.

Redovisningen ska innehålla:

- Gällande stadgar för partiet.

⁴ Beslutat av kommunfullmäktige 2017-04-11, § 62

Borlänge kommun
Granskning av vissebläsärende

2023-02- 08

- Resultat och balansräkning.
- Revisionsberättelse.
- Utdrag ur protokoll som visar utsedda firmatecknare och valda styrelseledamöter.
- Skriftlig redovisning som visar att partistödet använts för det ändamål som anges i detta reglemente.

Till redovisningen ska granskningsrapport tillfogas som granskar om redovisningen ger en rättvisande bild hur partiet har använt partistödet.

Redovisningen ska omfatta allt det partistöd som har används, både det som har mottagits för det senaste året och det som eventuellt sparats från tidigare år.

Redovisningen ska avse perioden den 1 januari till den 31 december och ges in till kommunfullmäktige genom fullmäktiges presidium senast femte maj efter redovisningsperiodens utgång. Redovisningarna delges till kommunfullmäktige.

Partistöd betalas i förskott under december och juni månad efter beslut av fullmäktige. Har redovisning och granskningsrapporter enligt 2 kap. 11 § 2 stycket. KL (anmärkning äldre kommunallag) inte lämnats in till kommunfullmäktige inom föreskriven tid utbetalas inget stöd för nästkommande period.

4 Laktagelser från utredningen

4.1 Innehållande av partistöd 2016

Av inkommit redovisningsunderlag till kommunen för partistödet räkenskapsår 2015 framgick minuspost i resultatrapporten, kostnadsställe nr 4013 valfond på -131 652 00 kr. Med anledning av minusposten innehöll kommunens inledningsvis utbetalningen av partistödet för år 2016.

Sverigedemokraterna förklarade i skrivelse⁵ till kommunen att 25 % av valfonden skickas vidare till riksorganisationen för att förvalta valfonden. Valfonden används enligt skrivelsen bland annat för att de lokala kommunföreningarna ska försäkra sig om att ha medel sparade att använda, för att upphandla lokalt opinionsbildade varor och tjänster vid val samt att dessa ska kunna upphandlas billigare gemensamt, än om kommunföreningarna beställt det från lokala företag var för sig. Visselblåsare beskriver i intervju att det inte är förenligt med Sverigedemokraternas riksorganisation att trycka partimaterial hos lokala företag.

I skrivelsen till kommunen framför Sverigedemokraterna att kommunen saknar sanktionsmöjligheter samt att redovisningens innehåll inte ska läggas till grund för något ställningstagande från fullmäktiges sida om hur partistödet använts. Även om en ingiven redovisning skulle visa att en mottagare bryter mot ändamålskravet finns det inte någon laglig rätt för fullmäktige att återkräva partistödet. Efter skrivelsen från Sverigedemokraterna utbetalde Borlänge kommun partistödet för år 2016.

Efter år 2016 har kommunen enligt intervju av tjänsteperson hos kommunen utbetalat partistöd till Sverigedemokraterna.

4.2 Intervju med visseblåsare

Av intervju med visseblåsarna framgår att partiföreningen alltid har betalat för allt partimaterial från riksorganisationen samt utbildningar och konferenser.

Hemsidan ansvarar riksorganisationen för. Det erläggs inte någon avgift för från kommunföreningen till riksorganisationen för hemsidan. Hemsidans innehåll bestäms och administreras från riksorganisationen och kommunföreningen har endast möjlighet att lägga upp förutbestämt innehåll och texter exempelvis lagda motioner i kommunfullmäktige.

Utöver de 25 % i valfondsavgift till riksorganisationen finns det inte några ytterligare avgifter till riksorganisationen enligt visseblåsare. Enligt visseblåsare ändrades redovisningen till kommunen från 2017. Valfondsavgiften till riksorganisationen

⁵ Skrivelsen är undertecknad av Ann-Katrin Löfwenhamn, daterad 2016- 03-16, kommunens dnr 2015/38033

Borlänge kommun
Granskning av visseblåsarende

2023-02- 08

flyttades till kostnadsställe nr 5990 "övriga kostnader reklam och PR". Detta så att kommunen inte skulle ifrågasätta partistödet någon fler gång.

Det är från ADBO AB⁶ som allt lokalt partimaterial beställs från.

4.3 Underlag

Underlagen är dels underlag från inlämnat underlag till kommunen för redovisningen av användandet av det lokala partistödet, dels är det underlag från visseblåsarna.

Redovisningen för användandet av partistödet till kommunen år 1 och utgör underlag för utbetalningen av partistöd år 2.

⁶ Se fotnot 1.

4.3.1 Redovisning partistöd räkenskapsår 2018

Underlag för partistöd, inkommit till Borlänge kommun:

- Resultatrapport på kostnadsställenivå, för övriga externa kostnader konto nr 5990 Reklam och PR – 199 317 kr.
- Balansrapport för år 2018.
- Verksamhetsberättelse för år 2018.
- Revisionsberättelsen för år 2019; ”att kunna tillstyrka att bokföringen godkänts och att styrelsen beviljas ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2018.” Sic!
- Årsmötesprotokoll 2019 01 20 och konstituerande styrelsesammanträde 2019.
- Partistadgar.

Vi noterar att det saknas granskningsrapport av särskild utsedd granskare.

Bokföringsunderlag Sverigedemokraternas kommunförening, Borlänge

Fakturor från Sverigedemokraterna, valfondsavgift; 56 181,15 kr och 56 181,15 kr.
Märkt med nr 91/133 av kommunföreningen.

Utdrag ur redovisningen kontoutdrag nr 5990 verifikat nr 91: 57 607, 50 kr, verifikat 125: 57 607,50 kr är utbetalat till Sverigedemokraterna.

Verifikat 40 betalt till ADBO AB 1313 kr.

Verifikat 54 betalt till ADBO AB 1751 kr.

Verifikat 125 betalt SD Butiken reklam 1569 kr.

Av kontoutdrag framgår även verifikat för annonser med mera.

4.3.2 Redovisning partistöd räkenskapsår 2019

Underlag för partistöd, inkommit till Borlänge kommun:

- Resultatrapport för år 2019, övriga externa kostnader kostnadsställe nr 5990 PR och reklam: -158 079 kr
- Balansrapport för år 2019.

- Verksamhetsberättelse för år 2019
- Revisionsberättelsen för år 2019;" att kunna tillstyrka att bokföringen godkänts och att styrelsens beviljas ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2019. "Sic!
- Årsmötesprotokoll 2020 01 19 och konstituerande styrelsesammanträde 2020 01 19.
- Partistadgar.
- Ekonomisk berättelse för 2019 beskriver ett överskott med: 664 818 kronor.
- Granskningsrapporten är undertecknad av Maria Salomonsson. Rapporten anger att partistödet har använts till avsett ändamål. Stödet har använts till att utbilda informera politiker och medlemmar, genomfört träffar, kampanjer, reklammaterial, torgmöten, artiklar, sociala medier har partiet kunnat ha en dialog med kommunens invånare.

Bokföringsunderlag Sverigedemokraternas kommunförening, Borlänge:

- Fakturor från Sverigedemokraterna, valfondsavgift; 59 987,50 kr och 59 987,50 kr. Märkt med nr 55/102 av kommunföreningen.
- Utdrag ur redovisningen kontoutdrag nr 5990 verifikat nr 55: 59 987,50, verifikat 102: 59 987,50 kr är utbetalt till Sverigedemokraterna.
- Verifikat 1 ADBO AB: 199 kr.
- Av kontoutdrag framgår även verifikat för annonser etc.

4.3.3 Redovisning partistöd räkenskapsår 2020

Underlag för partistöd, inkommit till Borlänge kommun:

- Resultat för år 2020 övriga externa kostnader kostnadsställe nr 5990 PR och reklam: -170 023,93 kr
- Balansrapport för år 2020.
- Revisionsberättelse för år 2020; att kunna tillstyrka att bokföringen godkänts och att styrelsen beviljas ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2019". Sic!
- Årsmötesprotokoll 2021 01 31 och konstituerande styrelsesammanträde 2021 01 31.
- Ekonomisk berättelse överskott med: 555 106,16 kr.

- Granskningsrapport undertecknad av Maria Salomonsson anger att partistödet har använts till avsett ändamål. Partistödet har använts för att informera sina politiker samt medlemmar om partiets politik. Genom kampanjer, reklammaterial, torgmöten, artiklar, sociala medier har partiet kunnat ha dialog med Borlänge kommuns innevånare. Inga utbildningar har hållits pga covid -19.

Vi noterar att verksamhetsberättelse och partistadgar saknas.

Bokföringsunderlag Sverigedemokraternas kommunförening, Borlänge:

- Fakturor från Sverigedemokraterna, valfondsavgift, på 56 181,15 kr och 56 181,15 kr. Märkt nr 64/133.
- Utdrag ur redovisningen kontoutdrag nr 5990 verifikat nr 6: 56 181, 15 kr, verifikat 133: 56 181,15 kr utbetalat till Sverigedemokraterna.
- Verifikat 130 till ADBO AB: 3 253 kr.
- Verifikat 131 till ADBO AB: 1 550 kr.
- Av kontoutdrag framgår även verifikat för annonser etc.

4.3.4 Redovisning partistödet räkenskapsår 2021

Underlag för partistöd, Borlänge kommun:

- Resultatrapport för år 2021 övriga externa kostnader kostnadsställe nr 5990 PR och reklam: -255 072,82 kr.
- Balansrapport för år 2021.
- Verksamhetsberättelse för år 2021.
- Revisionsberättelse för år 2021; ”att kunna tillstyrka att bokföringen godkänts och att styrelsens beviljas ansvarsfrihet för räkenskapsåret 2021” Sic!
- Årsmötesprotokoll daterat 2022- 01- 23 och konstituerande styrelsesammanträde 2022- 02-08.
- Ekonomisk berättelse överskott med 940 953,31 kr
- Granskningsrapport undertecknad av Maria Salomonsson anger att partistödet har använts till ett avsett ändamål. Genom kampanjer, reklammaterial, torgmöten, artiklar, sociala medier har partiet inte kunnat ha en dialog med Borlänge kommuns innevånare. Då partiet drabbat av restriktioner har inte några utbildningar och föreläsningar kunna genomföras annat än genom internet.

- Partistadgar.

Bokföringsunderlag Sverigedemokraternas kommunförening, Borlänge

- Fakturor från Sverigedemokraterna, valfondsavgift: 61 740 kr och 61 740 kr
- Utdrag ur redovisningen kontoutdrag nr 5990 verifikat nr 235: 61 740 kr, verifikat 236: 61 740 kr utbetalat till SD riks valfond.

4.3.5 Redovisningen partistödet räkenskapsår 2022

Redovisningen för användandet av partistödet för år 2022 har vid tidpunkten för utredningen inte inkommit till kommunen. Någon redovisning från räkenskapsår är därmed inte möjlig.

4.4 Rättsligt stöd för återkrav

I det fall partistödet inte använts för det adresserade ändamålet enligt kommunallagen, saknas det, enligt samma lag, regleringar av återkrav för utbetalt lokalt partistöd. Enligt förvaltningsrättsliga principer kan inte ett gynnande beslut ändras om det inte finns stöd i lag.

Avtalsrättsliga aspekter

Lag (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område, Avtalslagen, fungerar som en default lag som rycker in då det inte finns annan lagstiftning som är mer specifik. I avtalslagen finns regleringar kring olika former av avtalsrättsliga förhållanden.

Enligt 3 kap. 30 § i avtalslagen (1915:218) framgår att ” den, gent emot vilken en rättshandling företagits, framkallat densamma genom svikligt förledande eller ock insett eller bort inse, att den, som företog rättshandlingen, blivit svikligen förledd därtill av annan, vare rättshandlingen icke gällande mot den förledd. Har den, gentemot vilken rättshandlingen företogs, svikligen uppgivit eller förtegat omständigheter, som kunna antagas vara av betydelse för rättshandlingen, skall han anses hava därigenom framkallat densamma, såframt det ej visas, att det svikliga förfarandet icke inverkat på rättshandlingen.”

Bedömning

Bestämmelsen i avtalslagen innebär, såsom vi förstår det för den aktuella omständigheten, att kommunföreningen synes har företagit en rättshandling gentemot kommunen genom att ansöka om partistöd trots att de har haft vetskap om riksorganisationens valfondsavgift. De kan därmed framkallat rättshandlingen och svikligen uppgivit och undanhållit omständigheter som har betydelse för kommunens rättsliga agerande det vill säga utbetalningen av partistödet.

5 Slutsats och rekommendationer

I anmälan beskriver visseblåsaren att 25 % av partistödet som Borlänge kommun utbetalar till Sverigedemokraterna skickas till partiets riksvalfond och kommer inte Borlängeborna till del.

Enligt kommunallagen ska det lokala partistödet användas för att stärka partiernas demokratiska arbete i kommunen. Partierna ska årligen redovisa till kommunfullmäktige hur stödet har använts.

Redovisningen till kommunen från kommunföreningen för 2015 visade i resultaträkningsrapporten att kommunföreningen hade erlagt en avgift på 25 % till Sverigedemokraternas riks valfond. Därav innehöll kommunen inledningsvis utbetalningen av nytt partistöd till kommunföreningen för 2016. Efter skriftväxling mellan kommunen och Sverigedemokraterna utbetalades stödet av kommunen. I skriftväxlingen framgår att den del av det lokala partistödet som skickas vidare till en av riksorganisationen förvaltd valfond används inte av riksorganisationen. Därefter har kommunen årligen utbetalat stödet till kommunföreningen utan närmare granskning.

Den ekonomiska redovisningen från kommunföreningen från 2017 och framåt har innehållit resultatrapport från föregående års övriga externa kostnader på kostnadsställenivå samt balansrapport från Sverigedemokraternas kommunförening. Vid kontroll av kontoutdrag för kostnadsställe gällande valfondsavgift från riksorganisationen framgår att kommunföreningen årligen betalat en valfondsavgift till Sverigedemokraternas riksorganisation.

Enligt kontoutdragen framgår att kommunföreningen även har betalat till ADBO AB⁷ för valmaterial samt för annonser.

Av särskilda granskningsutlåtanden för åren 2019–2022 framgår vilka aktiviteter föreningen genomfört. De redogjorda aktiviteterna består av exempelvis utbilda, informera politiker och medlemmar, genomföra träffar, kampanjer, reklammaterial, torgmöten, artiklar, sociala medier där har partiet haft dialog med kommunens invånare.

Vi bedömer att det av underlagen går att påvisa att kommunföreningen för Sverigedemokraterna i Borlänge betalat en valfondsavgift som motsvarar ca 25 % av det kommunala partistödet till Sverigedemokraternas riksorganisation.

Vi bedömer att det även går att påvisa av underlagen att kommunföreningen för Sverigedemokraterna i Borlänge inte erhållit något ekonomiskt stöd av Sverigedemokraternas riksorganisation när det gäller valmaterial, annonser och dylikt. det direkta stödet som utgått från riksorganisationen avser Sverigedemokraternas hemsida.

⁷ Enligt merinfo.se är Sverigedemokraterna moderbolaget.

Borlänge kommun
Granskning av visseblåsärende

2023-02- 08

I det fall partistödet inte använts för det adresserade ändamålet enligt kommunallagen, saknas det, enligt samma lag, regleringar för återkrav av utbetalt lokalt partistöd. De aktuella omständigheter som har visats i denna utredning ger oss för handen att det lokala partistödet har använts på sådant sätt som inte är förenligt med bestämmelserna i kommunallagen. Då det saknas rättsliga förutsättningar att göra ett regelrätt återkrav av kommunen bedömer vi att en möjlig framkomlig väg kan vara att kommunen väcker en fullgörelsetalan i Tingsrätten med 3 kap. 30 § avtalslagen som rättslig grund för talan.

Vi rekommenderar kommunstyrelsen att;

- tydliggöra reglementet för partistöd avseende användning av partistöd för lokalt ändamål.
- inför redovisningen av partistöd för 2022 och ansökan om partistöd för 2023 av Sverigedemokraterna efterfråga en fördjupad redovisning av samtliga kostnadsställen. Motsvarande redovisning bör även efterfrågas av övriga partier.
- överväga att väcka en fullgörelsetalan i Tingsrätten med 3 kap. 30 § avtalslagen som rättslig grund för talan.

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.